

זאת חקת התורה - וזאת התורה

'וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה וְאָל אֶהֱרֹן לֵאמֹר, זֹאת חֻקַּת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה לֵאמֹר' וגו' (במדבר יט א-ב). רבי יוסי פתח 'זאת התורה אשר שם משה לפני בני ישראל' (דברים ד מד). **תא חזי, מלין דאורייתא קדישין**

אינון, עלאין אינון, מתיקין אינון, כמה דכתיב (תהלים יט יא) 'הנחמדים מזהב ומפז רב ומתוקים מדבש וגו'. **מאן דאשתדל באורייתא, פאלו קאים פל יומא על טורא דסיני וקביל אורייתא, תרא הוא**

הפתר והפגוד

במאמר זה יבואר הפסוק 'זאת חוקת התורה' והפסוק 'וזאת התורה אשר שם משה'. תחילה יבאר שכוונת מקראות אלו במאמר 'וזאת התורה' היא, כי התורה עומדת לנצח במדריגתה שהיתה בעת נתינתה למשה בסיני. ואחר כך יבאר כי 'זאת' מורה על ספירת המלכות, וכאשר נאמר 'וזאת' עם ו', היא מורה על המלכות כשהיא מחוברת עם זעיר אפנין. ובה יבאר מדוע נאמר כאן 'זאת חוקת התורה' בלא ו'.

דכתיב - כמו שכתוב על דברי התורה (תהלים יט יא) **'הנחמדים מזהב ומפז רב ומתוקים מדבש ונפת צופים וגו'.** פירוש, 'הנחמדים מזהב', מורה על מה קדושת דברי התורה, כי עיקר החמדה הוא בדברים של קדושה. 'ומפז רב', מורה על היותם עליונים לפי שאינם יורדים ממעלתם. 'ומתוקים מדבש', מורה על המתקיות של דברי תורה.^א

לאחר שהתבאר כי התורה נשאת תמיד בקדושתה ובמעלתה שהיתה בשעה שניתנה בסיני, יבואר לפי זה כי העוסק בתורה הרי הוא כמקבל את התורה בסיני.

כיון שהתורה אינה משתנה, והיא עומדת בקדושתה, בעליונותה ובמתקיותה, כמו שהיתה בשעה שניתנה לישראל, לכן, **מאן דאשתדל באורייתא - מי שעוסק בתורה, הרי הוא פאלו קאים פל יומא על טורא דסיני וקביל אורייתא -** כאילו עומד כל יום על הר סיני ומקבל את התורה, כיון שהתורה היא באותה מדריגה שהיתה בשעה שניתנה על הר סיני, ולא נשתנתה בכלום מאז. ומביא ראיה לכך, **הדא הוא**

נקורות וצינים

היא הקדמה למה שידרוש להלן על תיבת 'זאת', וז"ל: ודחוק לומר שמה שהקדים 'קדישין' עלאין מתיקין' הוא על הדקדוק הזה גופא 'זאת' בלא ו' ו'זאת' בו', והוא שיש בזה, כי מה זה שנחפז להוסיף את ה'זאת' על 'קדישין' ו'עלאין' מתיקין' כל כך שעליו יאמר הג' תארים 'קדישין' עלאין מתיקין, וכמוכן, ע"כ. אמנם גם לדעתו היא הקדמה למה שידרוש להלן בתיבת 'זאת', אלא מטעם אחר, ראה מה שיובא ממנו להלן. **ובביאור** דברי רבי יוסי כתב רמ"ז: הדרך הפשוט לשלשה תוארים אלה הוא, 'קדישין' מצד החכמה ששם סוד הקדושה, כנווד מכמה מקומות מדברי הרב כי קדוש הוא מסוד ע"ב (שהוא בחכמה). ו'עלאין', מצד בינה שנקראת 'עליון', גימטריא קס"ו [אחוריים דס"ג, שם הבינה (שער הכוונות דרושי העמידה ב, לא ע"ד)]. ו'מתיקין' מצד הדעת, כי בו מתחברים החו"ג ונמתקות הגבורות. [נראה עוד להלן בביאור אחר מן הרמ"ז].

וכן ביאר בליקוטי לוי יצחק, והוסיף לבאר לפי זה אך הוא נרמז בפסוק 'הנחמדים מזהב ומפז רב ומתוקים מדבש ונפת צופים', וז"ל: זהו 'הנחמדים מזהב ומפז רב', 'זהב', הוא בינה, 'פז', י"ל חכמה. וזהו שפז הוא מנוח מזהב, כי חכמה מנוח מבינה. וטיפת הדבורא נמשלה לפז, כמו שכתוב (בראשית מט כז) 'ויפוזו זרועי ידיו'. נבדון דידן [שהוא המוחין חב"ד הנמשכים לז"א, ראה עוד להלן מדבריו]. הוא הטיפה דיסוד אבא, והוא שעל פז אמר 'רב', כי יסוד אבא הוא 'רב', כמו שכתוב (תהלים לא כ) 'מה רב טובך', וכו'. ו'מתוקים מדבש ונפת צופים', 'דבש', הוא גבורה, דין דגדלות. 'נפת צופים', י"ל חסד. והוא התרין עטרין דגבורה וחסד שבעדת. וזה מה שבוהב ופז אמר 'מזהב ומפז', משא"כ בדבש ונפת צופים לא אמר 'ומנפת' אלא 'ונפת'. והוא, כי חו"ב הם כל אחד מוח שלם בפני עצמו, לכן אמר 'ומפז', ולא 'ופז', כי חכמה הוא מוח בפני עצמו מלבד בינה, משא"כ התרין עטרין דחו"ג הם כלולים במוח א' דדעת, לכן לא אמר 'ומנפת' רק 'ונפת', שה"ל 'דמדבש' קאי גם עליו, כי התרין עטרין הם במוח א'. ועל 'קדישין' 'עלאין', חכמה ובינה, אמר 'הנחמדים', שהומדים אותם מפני התענוג שבהם, הוא כי ענג שארי בחו"ב. כמו שכתוב בשבת שהוא בחינת חכמה 'קראת לשבת ענג' (ישעיה נח יג) וכו'. והתגלות הענג, התגלות עתיק, הוא בינה. והנה, מה שזהב ופז רב הוא בינה והחכמה, ודבש ונפת צופים הוא גבורה וחסד דדעת, הוא חיצוניות חו"ב וחיצוניות דעת. משא"כ תורה שהיא המוחין חב"ד, היא פנימית חב"ד, לכן כתיב על תורה שהם 'נחמדים מזהב ומפז רב ומתוקים מדבש ונפת צופים'. והיינו הג' תארים שאמר 'קדישין' 'עלאין' 'מתיקין'.

[ראה עוד להלן דעת מהר"ח ומקדש מלך בביאור דברי הוזהר].

ב. ראה מה שכתב בספר אהבת שלום (חוקת ד"ה א"י עשה לך שרף) בביאור דברי הוזהר, וז"ל: יש לפרש כוונתו, על דרך מאמר בעל הגדה 'אלו קרבנו לפני הר סיני ולא נתן לנו את התורה דינינו', כי לכאורה מה רבותא דקרבנו לפני הר סיני. ואיתא במפרשי ההגדה שזהו על דרך אמרם ז"ל (שבת קמז) דבשעה שעמדו ישראל על הר סיני פסקה זוהמתן, והנה, מי שזוכה לטעום בכל יום בתורה ותפלה בחינת התחדשות, על דרך אמרם ז"ל (פסיקתא ארזתי ואתתן פיו ס"ו) 'בכל יום ויום יהיו בעיניך כחדשים', אזי זוכה שתהיה אצלו פסיקת זוהמתא כמו בעמוד הר סיני, וזהו מצד נשתורה חדשה אצלו כאילו היום עמד על הר סיני וקבילא משם. וזו היא כוונת הוזהר הקדוש, 'מאן דאשתדל באורייתא כאילו קאים כל

התורה נשאת תמיד במעלתה כבראשונה.

'וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה וְאָל אֶהֱרֹן לֵאמֹר, זֹאת חֻקַּת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה לֵאמֹר' וגו' (במדבר יט א-ב). רבי יוסי פתח 'זאת חקת התורה אשר שם משה לפני בני ישראל'. כי הנה, **תא חזי -** בא וראה, **מלין דאורייתא קדישין אינון -** דברי תורה קדושים הם, שאין הבל פה האדם ועסקו בהם מורידים מקדושתם, וכן **עלאין אינון -** עליונים הם, ואינם יורדים ממעלתם הראשונה, אלא בקדושתם הם עומדים כתחילת נתינתם, וכן **מתיקין אינון -** מתוקים הם, כמו שהיו מתוקים לישראל בעת קבלתם, כך באותה המתקיות הם עומדים, ובה מבואר מה שכתוב 'וזאת התורה', כי 'זאת' מורה כאילו מראה באצבע, והיינו שהוא כאומר ש'זאת התורה' כמו שהיא עתה היא 'אשר שם משה לבני ישראל' לפי שבכל יום ויום יהיו בעיניך כאילו היום קבלה, ומביא ראיה שדברי התורה הם קדושים ועליונים ומתוקים, **כמה**

א. רמ"ק, וז"ל: 'קדישין אינון, מדכתיב 'הנחמדים', ועיקר החמדה הוא בדברים של קדושה, כדכתיב (דניאל א' ו') 'דניאל איש חמודות'. עוד אפשר, דוהב דקאמר הכא, היינו זוכה המשמש בכלי קודש. ומלת 'פז רב' מורה על עליונים. 'מתיקין', דכתיב 'ומתוקים'. והנה שלשה אלו, שהם, 'קדישין' מורה שאין הבל פה האדם ועסקו נתן בהן עביות כלל מפני קדושתם, ולזה אפילו שיעסקו בהם היום אחר כמה אלף שנים הם בקדושתם כאלו היום ניתנו בסיני. וכן אינם יורדים ממעלתם אלא 'קדישין' [אוצ"ל: 'עלאין' אינון], ובקדושתם הם עומדים כתחילת נתינתם, שלא נתחללה קדושתם מפני בואם מאיש אל איש. 'מתיקין אינון', כמו שהיו מתוקים לישראל בעת קבלתם, כך באותה המתקיות הם עומדים. והוא שאמר 'ומתוקים מדבש ונפת צופים' וכו'. והיינו 'וזאת התורה', 'זאת' מורה תמיד באצבע ואומר, 'בזאת', במציאותה 'זאת' שהיא עתה בכל דור ודור, היא היא 'אשר שם משה לפני בני ישראל'.

והוסיף רמ"ק ופירש על דרך חסוד, וז"ל: ודרך כלל הכוונה היא, לומר שסוד המלכות היא התורה, והיא הנקראת 'זאת' כדמסיק, ואבריה הם דברי תורה. מלין דאורייתא דקאמר עליהו 'קדישין' 'עלאין' 'מתיקין', הם שלשה עניינים. האחד 'קדישין', שמונה שעם שנתפשטו דברי תורה אל התחתונים, עם כל זה הם קדושים שאינם מקבלים טומאה מצד התלבשות התחתון. השנית, הם בתחתונים מושרשים למעלה ברומנו של עולם, והיינו אומרו 'עלאין' ואינון קדישין'. השלישית 'מתיקין אינון', שלעולם מתקיותם וחביבותם אל הקב"ה, והיא השכינה המתוקה תמיד אל התפארת. והיינו 'וזאת התורה אשר שם משה', כקדושתה וכעלייתה וכמתקיותה של שכינה אז [בקבלת התורה], כך עתה אל בעלה. ולזה הם שלשה תיקוני שכינה. האחד, 'קדושה' מן הימין מקדושת החכמה. 'עלאין', מקו האמצעי. 'מתוקים', מהגבורה הנמתקת [קו השמאל]. והיינו 'הנחמדים מזהב', היינו החכמה, ומה גם במלת 'חמדה' 'ומפז רב', מקו האמצעי. 'ומתוקים' מהשמאל, כדפירשנו [וכענין זה בוהר ח': בסוד אור אבא, אור קדמאה המאיר לעוסקי בתורה. 'עלאין אינון', בסוד דעת עליון. 'מתיקין אינון', סוד נעם הבינה. 'מזהב' אבא, גבורות דאבא הם טובים ומאירים. 'פז', מ"ה ע"ב [חסדים וגבורות], דעת, פקפף [פז] בגימטריא מ"ה מ"ב]. 'ומתוקים' [בינה]. ומלת 'וזאת התורה', או 'זאת חקת התורה', יורה מלת 'זאת' על מציאותה הקיים העומד הבתלי משתנה.

ודעת הגהות רמ"ז היא, שרבי יוסי מקדים בזה לקראת מה שיבאר להלן בענין משמעות תיבת 'זאת', וז"ל: מולין [משה זכות לי נראה] שכוונת רבי יוסי ליישב שני שניונים שיש בין פסוק הדבא לפסוק הדתם. האחד, למה הוכיח 'חוקה' כאן ולא שם. והשני, למה אמר שם 'וזאת' בו, וכאן בלא ו'. לכן הקדים 'תא חזי מלין דאורייתא'. ריבה, שידוע שכל התורה נחלקה לשלשה חלקים [של סוגי תיבות] שהוכיחו המדקדקים, והם 'שם' [כמו: 'ענין' אבן]. 'פועל' [כמו: 'עבר' 'עומד']. 'מלה' [מחברת, כמו: 'אשר' 'את' 'זה' 'זאת']. ואחת מגדולות תורתנו הקדושה הוא, שלא לבד יש טעם וענין בשמות ובפעלים, אלא גם במלות ישנו, וכל שכן ע"פ חסוד. ולכן לא אמר רב יוסי 'פתגמי אורייתא', כגומר ריש פרשת קרח (לעיל קמז). על פסוק 'הנחמדים' המובא כאן גם כן, אך אמר בדקדוק 'מלין דאורייתא', 'מלין' דייקא, כי כוונתו לדרוש מלת 'זאת' שיש לה סוד, וכמו שיבואר.

[וכן דייק בליקוטי לוי יצחק מדקדוק הלשון שאמר 'מלין' ולא 'פתגמי'. אבל דחה את פירוש הרמ"ז כי

אָלָא הָא אַתְמָר, לְאַחַזְאָה דְכִלְאָא חַד בְּלָא פְרוּדָא, וְזוּאֵת' בְּלָל וּפְרָט בְּחֵדָא, דְכַר וְנוּקְבָא, וּבְגִין כֶּךָּ וְזוּאֵת' הַתּוֹרָה וְדַאי.

אָבְל 'זוּאֵת' בְּלָא תּוֹסַפֵּת וְאִו, 'חֻקַּת הַתּוֹרָה'

וְדַאי וְלָא הַתּוֹרָה, דִּינָא דְאִוְרִייתָא גְזֵרָה דְאִוְרִייתָא. תָּא חֲזִי, 'זוּאֵת אֲשֶׁר לְלִוּיִם' (במדבר ח כד) וְלָא 'זוּאֵת', דְהָא מַסְטָרָא דִּדִּינָא קָא אַתְיִין, וְלָא מַסְטָרָא דְרַחֲמִי.

הַפְתָּר וְהַפְּבוֹד

בין מלכות לזעיר אנפין, אזי למה צריך להוסיף אות ו' על זאת, כי גם ו' מורה על היחוד הגמור כי אות ו' מרמז על זעיר אנפין ו'זאת' על נוקביה דזעיר אנפין¹, ומשיב אָלָא הָא אַתְמָר - אלא הרי למדנו, שהוא כדי לְאַחַזְאָה דְכִלְאָא חַד בְּלָא פְרוּדָא - להראות שהכל אחד בלא פירוד², כלומר שהוא יותר מורה על יחוד גמור כשהוא נרמז בתיבה אחת מב' תיבות נפרדים³, ולכן מילת 'זוּאֵת' מורה על כָּלָל וּפְרָט פְּחָדָא דהיינו על המלכות שהיא כלל לפי שבה נכללים עליונים ותחתונים, ועל זעיר אנפין שהוא פרט לפי שבו הספירות בפרטות דהיינו ו' קצוות⁴, שהם מיוחדים ביחוד גמור של דְכַר וְנוּקְבָא - שהם זעיר אנפין ומלכות, כי אין בכלל דהיינו מלכות אלא מה שבפרט דהיינו זעיר אנפין, ואין בפרט דהיינו זעיר אנפין אלא מה שבכלל דהיינו מלכות⁵, וּבְגִין כֶּךָּ - ולכן כתוב 'זוּאֵת הַתּוֹרָה' וְדַאי כלומר דכאשר נכתב 'זוּאֵת הַתּוֹרָה' אז הוא שלמות כל חלקי התורה, כי 'זאת' היא מלכות תורה שבעל פה, ו'זוּאֵת' וכן 'התורה' הם זעיר אנפין שהוא תורה שבכתב, וזה שאמר תורה ודאי⁶.

בלא יחוד עם זעיר אנפין⁷, 'חֻקַּת הַתּוֹרָה' וְדַאי וְלָא הַתּוֹרָה - אז אינה נקראת תורה אלא 'חֻקַּת הַתּוֹרָה' שהוא סוד הדין⁸, כי אין בה רחמים הנמשכים אליה מזעיר אנפין⁹, ולשון 'חֻקַּת' מורה על דִּינָא דְאִוְרִייתָא גְזֵרָה דְאִוְרִייתָא - דיני התורה וגזירות התורה, כלומר המלכות שהיא דינא דמלכותא היא בית דינו של זעיר אנפין שהוא התורה כנ"ל¹⁰, ולכן היא נקראת אז 'חֻקַּת הַתּוֹרָה'.

לאחר שביאר שהמלכות מצד עצמה מלאה בדינים ובכדי למתקן צריכים לייחדה עם זעיר אנפין, וזה טעם השינוי בין 'זאת חֻקַּת הַתּוֹרָה' לבין 'זוּאֵת הַתּוֹרָה', יבאר עתה ששבת לוי גם הם נמשכים מצד מדת הדין ולכן נאמר בהם בפסוק 'זאת'.

ועתה יביא ראייה לדבריו שזאת בלא ו' הוא רק בחינת דין, תָּא חֲזִי - בא וראה, מה שכתוב (במדבר ח כד) 'זוּאֵת אֲשֶׁר לְלִוּיִם' וְלָא כתוב 'זוּאֵת' עם תוספת אות ו', דְהָא מַסְטָרָא דִּדִּינָא¹¹ קָא אַתְיִין - כי הלויים מצד הדין הם באים, שהוא מצד המלכות הנקראת זאת¹², וְלָא מַסְטָרָא דְרַחֲמִי - ולא מצד הרחמים, שהוא זעיר אנפין סוד אות ו'¹³, לכן כתוב בלויים 'זאת' בלא ו'.

אחר שאמר רבי יוסי שעל הלויים שהם בחינת דין נאמר 'זאת', יקשה רבי יהודה שנאמר גם אצל הלויים 'זאת', בפסוק (במדבר ד יט) אֵל תִּכְרַתוּ אֶת שִׁבְט מִשְׁפַּחַת הַקְּהֵלִי מִתּוֹךְ הַלְוִיִּם וְזוֹאת עֵשׂוּ לָהֶם חֻקִּי וְלֹא יִמְתּוּ בְנִשְׁתֵּם אֶת קֹדֶשׁ הַקְּדָשִׁים אֲהָרֹן וּבְנָיו יִבְאוּ וְיָשִׁמוּ אוֹתָם אִישׁ אִישׁ עַל עֲבֹדָתוֹ וְאֵל מִשְׁאוֹ. וְלֹא יִבְאוּ לְרְאוֹת כְּבֻלַּע אֶת

'זאת חוקת התורה' דיני המלכות.

אָבְל 'זוּאֵת' בְּלָא תּוֹסַפֵּת וְאִו - מה שאין כן כשתיבת 'זאת' נכתבת בלא תוספת אות ו', היא מרמזת על המלכות הנקראת 'זאת' כשהיא

מְקוּרוֹת וְצִינִים

1. פִּירוּשׁ מֵהַרְחָו. ולפי פירוש הרמ"ז ש'זוּאֵת הַתּוֹרָה' מרומז שני יחודי זעיר אנפין ומלכות כנ"ל, שאלת הוזהר הוא וז"ל: אמאי תוספת ו'א, פ"י מה יחוד נוכל עוד למצוא מן האמור. ולפי פירוש הרמ"ק שאלת הוזהר הוא וז"ל: אמאי תוספת ו'א' כלומר אי אמרת בשלמא למאי דסליק אדעתין דייחודם ביסוד ניהא ו' זוּאֵת דהיינו ו' זעירא הוא מייחד זאת יתירה, אלא השתא דאמרת שייחודם בתפארת מאי ו' זוּאֵת שאינה לרמוז בתפארת שהרי שם מלת תורה.

2. תַּב הַרְמִיזו' ד'זוּאֵת' מרמוז על יחוד היסוד עם עטרת היסוד וז"ל: 'בלא פְרוּדָא', זה מוכן בדרוש הלולב שאמר הרב כי הלולב הוא סוד הו' היינו 'יסוד', והאתרוג הוא סוד העטרה דזעיר ששם שורש הנוק', ושלכן צריך שלא להפריד האתרוג מן הלולב, ע"ש. ו'ש' כי ו' של 'זוּאֵת' הוא לעשות יחוד אחר, דהיינו היסוד עם העטרה לייחד השכינה בשרשה, באופן כי 'זאת' היא סוד מלכות בעצמה, אבל 'זוּאֵת' היא סוד יסוד ונטרה דזעיר משפיעים במלכות לבנות אותה, כידוע ששרשה בעטרה, וגם היסוד מאיר בדתה. ע"ש עוד.

3. פִּירוּשׁ מֵהַרְחָו. ובמקדש מלך פירש וז"ל: ב'זאת הַתּוֹרָה' כללנו מלכות עם זעיר, ובמלת 'זוּאֵת' כללנו זעיר עם המלכות. ע"כ. וראה ברמ"ק שפירש וז"ל: אלא אתמר, כלומר כבר נאמרה כמה שפירש לאחזאה דכולא חד, כי גם ו' באה להורות על האחדות הגמור ולא על צד ייחוד שתי מדות, וזה שאמר ובלא פְרוּדָא כי יחוד שתי מדות יש אחריו פירוד.

4. וְרַחֲמִי בְרַמִּיק וז"ל: 'זוּאֵת' כלל ופרט, כלל היא מלכות שבה כלל עליונים ותחתונים, תפארת פרט שבו הספירות בפרטות דהיינו ו' קצוות לא בכלל המלכות, או להיפך כלל התפארת הכולל ו' קצוות פרט המלכות שבה הם בפרטות, וראשון נראה לי עיקר ומוכרח בתקונים. וראה בניצוצי אורות שמבאר את מילת 'זוּאֵת' וז"ל: פִּירוּשׁ ו'א' רומז לתפארת זאת מלכות, יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה, ואפשר 'זאת' ו' שהיא שביעית א"ת מלכות כידוע.

5. רַמִּיק. ולפי פירוש הרמ"ז תשובת הוזהר הוא וז"ל: וזה שאמר כי ו' של 'זוּאֵת' הוא לעשות ייחוד אחר דהיינו היסוד עם העטרה לייחד השכינה בשרשה, באופן כי 'זאת' הוא סוד מלכות בעצמה, אבל 'זוּאֵת' הוא סוד יסוד ונטרה דזעיר משפיעים במלכות לבנות אותה, כידוע ששרשה בעטרה וגם היסוד מאיר בדתה. וזה שאמר 'זוּאֵת' כלל ופרט כחאד, פ"י כלל הוא יסוד ונטרה דזעיר שנקרא שם כל והיינו כלל, וגם מפני ששם נכללות ה' גבורות בכלל גדול ומשם מאירות בדת רחל, ופרט ו' רחל שבקומתה מתחלקות בפרטות ה' גבורות בחסד גבורה תפארת נצח הוד שלה כידוע, נמצא שם מלת 'זוּאֵת' רומזת לשני עניינים, האחד ליסוד ונטרה דזעיר והשני לשתי בחינות אלו משפיעות ברחל. ועוד יז לומר הוא עיקר כי כלל גדול הוא יסוד דזעיר הנקרא 'כל' שבו נכללים יחד ה' גבורות ו' חסדים, וגם רומז וזעיר אנפין וזעיר שלהיותם שורש רחל אין בה אלא ה' גבורות, וזה שאמר כלל ופרט כחאד, ופרט וזעיר אנפין ונוקבא והיינו דכר ונוקבא, ולכן עשה שני חלקים כלל ופרט כחאד ואחר כך דכר ונוקבא. ובגין כך 'זוּאֵת הַתּוֹרָה' ודאי, כי בזה רמזנו כל בחינות היחודים שיש בין זעיר לנוק'.

6. פִּירוּשׁ מֵהַרְחָו וז"ל: ובגין כך 'זוּאֵת הַתּוֹרָה' ודאי, כלומר כאשר הם 'זאת' נכונ, או הם תורה ודאי נכונ פרשת ויקרא וז"ל: כי תורה היא תורה שבעל פה ותורה עיקר בתפארת והמלכות בכלל ביחוד עמו. וכן הוא בדמשק אליעזר וז"ל: התורה הוא כולל שניהם, תורה שבכתב ותורה שבעל פה ביחד והוא על ידי 'זוּאֵת'.

7. בְּרַמִּיק. וראה ברמ"ז שפירש וז"ל: אבל 'זאת' וכו', מובאר עם הנוכר שהוא על רחל בפני עצמה ולכן נאמר כאן 'זאת חֻקַּת הַתּוֹרָה', בין אפר פרה שידוע שעיקרה על ה' גבורות ולא מסטרא דרחמי, כמו שכתוב בכונת ראש השנה שהנוקבא מקבלת הגבורות ראשונות מאימא שלא על ידי זעיר והן גבורות

קשות, אבל הגבורות שמקבלת מזעיר הן מתוקות. וראה בקרי' אור וז"ל: רוצה לומר אם כתיב 'זוּאֵת' מרמוז עיקר לתפארת שהוא התורה ודאי, רוצה לומר לתפארת נקרא תורה אבל מלכות נקראת 'חֻקַּת הַתּוֹרָה' ולא תורה עצמה, וזה שאמר אבל 'זאת' וכו' דהיינו מלכות. ע"כ.

8. וּכְעֵין זֶה וּבְתוֹסַפֵּת בִּיאור נכתב בוהר (ח"א בהשקפות רס.) וז"ל: זוּאֵת הַתּוֹרָה אַתְחַבֵּר וְאִו בּוֹאֵת וְכִדִּין אֲשֶׁר שֵׁם מוֹשֶׁה סֵם חֻוּין לְעֵלְמַל דְהַא אֵילַנָא דְחַיִּי אַתְדַּבֵּק בָּהּ. וכך לא מכשרין בני נשא עובדיהו אסתלק וא"ו מואת וכדון כתיב (ויקרא י ב) 'זאת תהיה תורת המצורע' והוה חשוב כמות וכתוב 'זאת התורה אדם כי ימות באהל' אסתלק ו' מואת ועבדי האי אהל נוקמין, היינו דכתיב (במדבר לא כא) 'זאת חֻקַּת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר צוּהָ ה' בְּגִין דְלֹא אַתְחַבְרוּ ו' ב'ה'. גרמו דסאיבו מקדשא. וגרמיו לון מואת. דהא מאן דאפריש לון, גרים מואת לנפשיה עד דאתא פרה וכפרה על בנה. ועבדין מינה הוא על טמאי מתים. 'זאת התורה' דלא אתחבר בה וא"ו עד דעבדו הווא לאינון כלי מדון ולבנת 'זוּאֵת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר שֵׁם' וגו'. חיים אתדבק בה. 'זוּאֵת הַתּוֹרָה' (דברים לא ג). ברכה אתדבק בה בהאי זאת אבל כל אתר דתשכח באורייתא 'זאת התורה' בלא וא"ו בגין חובה.

'זאת תורת נגע הצרעת' (ויקרא יג טט). 'זאת התורה כלל נגע הצרעת' (שם יד נד). 'זאת תורת הקנאות' (במדבר ה טט). בגין דסאיבו גרמיהו וסאיבו מקדשא. 'זאת תורת העולה' (ויקרא ו ב) לא כתיב ביה וא"ו עד דיעבדו לה שליומו בני אהרן לתברא לזאת בבעלה. 'זוּאֵת תּוֹרַת הַמִּנְחָה' (שם פסוק ו) לא אתיא על חטא דהא נדבה היא וא דאתיא עם עולה והא עבדא עולה שליומו. 'זאת תורת החטאת' (שם פסוק ח) אתיא על חטא דסאיבו ליהאי זאת. 'זוּאֵת תּוֹרַת הָאֵשִׁים' (שם ז א) בגין דלא עבדו כ"כ פגמיו ובנ"כ אתיא דכורא ולא נוקבא. 'זוּאֵת תּוֹרַת זֶבַח הַשְּׁלָמִים' (שם פסוק יא) בגין דאתיין לשלמו אתחבר בה וא"ו. 'זאת התורה לעולה ולמנחה ולחטאת' (שם פסוק לו) בגין חטאת דאית בקרא (קהלת ט ח) 'וחוטא אחד יאבד טובה הרבה'. דא אוקימנא בכל אתרא וא"ו מוסיף על ענין ראשון. 'זוּאֵת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר שֵׁם' וגו' מ"ט וא"ו לא אמר זאת בקדמיתא אמאי כתיב 'זוּאֵת' בגין סם חיים אתדבק בה 'זוּאֵת הַתּוֹרָה' בגין ברכה אע"ג דלא כתיב 'זאת' בקדמיתא או מלה על מה דייתי וכו'.

9. פִּירוּשׁ מֵהַרְחָו. וראה בדמשק אליעזר וז"ל: 'חֻקַּת הַתּוֹרָה' ודאי תורה שבעל פה לבד, ולא התורה תורה שבכתב ע"כ.

10. תַּב הַתּוֹרָה מֵהַרְחָו. וראה בליקוטי לוי יצחק וז"ל: דינא דאורייתא גזירה דאורייתא, הוא בחינת מלכות בלבד הנבנית מהגבורות, וגם זה נמשך מתורה כי הרי כתיב 'חֻקַּת הַתּוֹרָה', שתורה היא מוחין אך זהו רק מהמוחין השמאליים תורה שהוא מוח דבינה ועטרא דגבורה דדעת, והוה ב' הלשונות דינא וגורה, דינא מוח בינה, גורה עטרא דגבורה שנגורה ונתחבה מנטרא דחסד.

11. בְּדִפּוּס וילנא נמצא כאן תיבה זו 'קשיא' בסוגריים. ובדפוס מנטובה וקרמונה ליתא הסוגריים.

12. פִּירוּשׁ מֵהַרְחָו. וראה בדמשק אליעזר וז"ל: מבחינת מלכות, דינא דמלכותא דינא.

13. כַּאֲ. פִּירוּשׁ מֵהַרְחָו וז"ל: ובזכר על דרך זה פסוק 'זאת אשר ללויים' (במדבר ח כד) כי 'זאת' היא מלכות מדת הלויים שהם סוד דין הגבורה, ולזה לא אמר 'זוּאֵת' כי ו' סוד הרחמים אך הלוי הוא גבורה דין קשה. וראה ברמ"ז שפירש וז"ל: ואמנם הלויים הם מהבאות מאימא שלא על ידי בעלה, וזה שאמר ולא מסטרא דרחמי, הוא הזעיר. וראה בליקוטי לוי יצחק וז"ל: והביא ראייה לדבריו ש'זאת' בלא ו' הוא רק בחינת גבורות, ממה שכתוב בלויים 'זאת אשר ללויים', ולויים הם בחינת גבורות לויים מספר אלוקים¹⁴, וכל זה אמר רבי יוסי שהוא בחינת מלכות גבורות כמספרו אלקים¹⁵. וראה בתפארת החתניו וז"ל: תא חוי 'זאת אשר ללויים' ולא 'זוּאֵת' דהא מסטרא דדינא קא אתיין וכו'. כי במקום שנוכר ו' אות אמת היינו שנראה החיבור מן תפיסת האדם עד רצון השם יתברך, אבל במקום שנסתר ולא נראה רק הכלל מדברי תורה והלבוש האחרון שם נקרא 'חֻקַּת', וזה שנאמר 'זאת' היינו בלי חיבור וזה מורה 'זאת' נוקבא דלית לה מגרמה כלום.

